

Nr 171.

Av fröken **Hesselgren m. fl.**, om placering i lönegrad för de vetenskapligt utbildade tjänstemännen vid statens arkiv, bibliotek och museer.

Sedan åtskillig tid tillbaka hava tjänstemännen vid de lärda verken (statens vetenskapliga arkiv, bibliotek och museer) gjort upprepade framställningar i syfte att ernå en bättre löneplacering. Dessa framställningar blevo länge ställda på framtiden i avvaktan på löneroglering för läroverkslärarna, med vilken tjänstemannagrupp befattningshavarna vid de lärda verken av ålder ansetts böra jämföras. Redan i yttrande den 13 november 1925 över framställningar från vederbörande ämbetsverk (kungl. biblioteket och riksarkivet) ansåg dock statskontoret, som ävenledes erinrade om nödvändigheten att taga hänsyn till den blivande löneställningen för läroverkslärarna, löneställningen för andre bibliotekarier och andre arkivarier så låg, att det icke hade något att erinra mot en provisorisk uppflyttning redan då. När lönerogleringen för läroverkslärarna genomförts år 1937, gjordes från arkiv- och bibliotekstjänstemännens sida genom deras tjänstemannaföreningar samt av amanuenserna genom amanuensföreningen för statens arkiv, bibliotek och museer förnyade framställningar om en uppflyttning i lönehänseende i paritet med läroverkslärarna. Dessa framställningar ledde icke till resultat på den grund att lönefrågan för dessa tjänstemannagrupper nu skulle lösas i samband med en allmän översyn av löneförhållandena m. m. inom den civila statsförvaltningen, vilken uppdragits åt de s. k. tjänsteförteckningssakkunnige. I sitt 1941 avgivna betänkande ha emellertid tjänsteförteckningssakkunnige i ett kapitel betitlat "Aktuarie-, arkivarie-, bibliotekarie- och laborators- m. fl. befattningar" tillbakavisat de krav på en förbättrad löneställning, som framställts från de lärda verken. Statsrådet och chefen för kungl. finansdepartementet har också i årets statsverksproposition (Utgifter å driftbudgeten, s. 8, resp. 12) lämnat här berörda befattningshavare åsido och sålunda inrangerat dem bland de kategorier, för vilka läroverkslärarnas löneroglering icke ansetts böra medföra några konsekvenser. Detta har tydligt skett på grundval av de sakkunniges försäkran, att de vid sin behandling av framställda förslag om förbättrad löneställning för ifrågavarande befattningshavare vid de lärda verken "regelmässigt kunnat konstatera, att sakligt bärande skäl för en som konsekvens av lärarlönerogleringen påyrkad jämställdhet med läroverkslärarna vare sig det gällt adjunkter eller lektorer icke förebragts".

Emellertid är att märka att tjänsteförteckningssakkunniges yttrande på denna punkt blivit föremål för kritik. De sakkunniga använda uttrycket de lärda verken i en annan och vidare betydelse än den hävdvunna. De samman-

föra därigenom med arkivarier och bibliotekarier även aktuarier och laboratorer, vilka tjänstemannaklasser ej finnas inom de lärda verken, men nämna ej museitjänstemännen. De stora statliga arkiven, biblioteken och museerna, institutioner, inom vilka själva tjänsten förutsätter och i sin utövning kräver en kontinuerlig vetenskaplig utbildning, bilda emellertid en naturlig grupp för sig, och deras tjänstemän hade bort behandlas som en från andra klart avskild befattningshavargrupp. De sakkunniges framställning ger vidare det intrycket, att filosofie kandidat-examen är den reguljära kompetensfordran för de berörda tjänsterna. Vid arkiven och biblioteken är emellertid filosofie licentiat-examen normalt uppställd som kompetensfordran för samtliga tjänster. Att inom biblioteken alternativt uppställts fordran på kandidat-examen i två fakulteter och för arkivmän på juris kandidat-examen har i detta sammanhang intet att betyda, då dessa alternativ, som ytterst sällan komma till användning, även innebära betydligt högre kompetenskrav än enbart filosofie kandidat-examen. Genom de sakkunniges framställning har sålunda förhållandet mellan kompetensfordringarna för å ena sidan adjunkterna vid de allmänna läroverken och å andra sidan vissa tjänstemän vid de lärda verken kommit att framstå i en skev dager, nämligen snarast så att, under det att för läroverkstjänst som bekant kräves filosofisk ämbetsexamen (filosofie magister), det för andre arkivarier och andre bibliotekarier skulle vara tillfyllest med den lägre filosofie kandidat-examen. Ställningen är emellertid som nämnts den motsatta, i det att de högre kompetensfordringarna ligga på arkivens och bibliotekens sida. För antikvarier och intendentur finnas icke föreskrivna liknande kompetensfordringar som för arkivarier och bibliotekarier men sådana fordringar upprätthållas i praktiken. Att de sakkunniges utredning icke visar rätt i fråga om kompetensfordringarna är anmärkningsvärt, då de i sin argumentering och sina slutsatser fästa stor vikt vid kompetensen med bortseende från åtskilliga andra förhållanden, som jämväl äro av natur att inverka på löneplaceringen.

De sakkunniges betänkande har på nämnda punkter rönt bestämda gensagor från cheferna för de berörda verken samt kritiserats av arkivstaten, kungl. bibliotekets och universitetsbibliotekets samt de statliga museernas tjänstemannaföreningar. Samtliga dessa yttranden ha utmynnat i framställningar om åtgärder i syfte att bereda här ifrågavarande tjänstemannagrupper en löneplacering i åtminstone de grader, som gälla för adjunkter och lektorer.

Allmänna lönenämnden har i sitt yttrande den 15 sept. 1941 ansett frågan om löneställningen för befattningshavarna vid de lärda verken böra göras till föremål för ytterligare övervägande, innan slutlig ställning togs till de sakkunniges förslag. Och kanslern för rikets universitet har i yttranden den 11 juli 1941 uttalat följande: "Vad slutligen beträffar spörsmålet om förste- och andrebibliotekariernas vid universitetsbiblioteken löneställning håller jag före, att man icke kan undgå att vid frågans avgörande taga hänsyn till de lönegrader, vari lektorer och adjunkter numera äro placerade. Spörsmålet om de kompetens-

fordringar, som böra ställas på universitetsbibliotekarierna, och dessa befattningshavares löneställning synes emellertid böra göras till föremål för särskild utredning". I fråga om kompetensfordringarna har kanslern själv, i anslutning till en å kanslersexpeditionen upprättad promemoria, från de mindre akademiska konsistorierna i Uppsala och Lund infortrat utredningar angående en eventuell minskning av nu föreskrivna kompetenskrav för amanuenser och andre bibliotekarier vid universitetsbiblioteken. Sedan konsistorierna efter vederbörande överbibliotekariers hörande i avgivna yttranden avstyrkt den ifrågasatta sänkningen av nämnda kompetenskrav, har kanslern i skrivelse den 5 dec. 1941 förklarat att vad i ärendet förekommit ej föranleder någon vidare kanslerns åtgärd.

För vår del vilja vi ansluta oss till lönenämndens och kanslerns uppfattning, att en ytterligare utredning av spörsmålet om löneställningen för befattningshavarna vid de lärda verken bör ske. En lönefråga, som redan år 1925 av en så auktoritativ myndighet som statskontoret ansågs fordra justering, kan enligt vår mening icke nu avvisas på grundval av den argumentering, som härför presterats. En löneställning, som bl. a. placerar vissa tjänstemän vid de lärda verken trots väsentligt högre kompetenskrav och sämre befordringsmöjligheter två grader under närmast motsvarande befattningshavare vid läroverken, lär icke kunna vidhållas.

Den utredning vi sålunda påyrka bör emellertid även omfatta amanuenserna vid de lärda verken, vilkas löneställning sammanhänger med de ordinarie tjänstemännens och ävenledes är otillfredsställande. Det har framhållits, bl. a. av amanuensföreningen för statens arkiv, bibliotek och museer i skrivelse till Kungl. Maj:t 1937, att de lärda verkens amanuenser i väsentliga avseenden skilja sig från amanuenserna inom civilförvaltningen i övrigt, i det att kompetensfordringarna genomgående äro högre (filosofie licentiat-examen) och befordringsmöjligheterna avsevärt sämre: ännu efter 10 års tjänst voro c:a 25 procent fortfarande obefordrade. Den då givna framställningen äger fortfarande sitt berättigande, och den pågående indragningen, resp. vakanssättningen av ordinarie tjänster är ägnad att ytterligare försämra dessa befattningshavares framtidsutsikter.

Till behandling vid årets riksdag föreligger nu frågan om ändrad ställning för universitetsbibliotekens amanuenser med s. k. fasta arvoden, vilka nu i enlighet med ett uttalande av 1941 års riksdag föreslagits inplacerade i löneplanen för e. o. tjänstemän. Denna förändring har under flera år förordats av universitetsmyndigheterna i Uppsala och Lund, som också nu hemställt om amanuensernas placering i lönegrad Eo 21. Kanslern har föreslagit Eo 20, och departementschefen förklarar, att "starka skäl tala för bifall till kanslerns av allmänna lönenämnden tillstyrkta förslag". Detta skulle emellertid komma att medföra "fullt berättigade anspråk från andra håll om en motsvarande löneställning", och departementschefen anser sig "icke för närvarande beredd att taga dessa konse-

kvenser". Av sammanhanget framgår att härmed närmast avses kungl. biblioteket och riksarkivet, vilka ämbetsverk redan 1937 hemställt om amanuensernas placering i full paritet med de nuvarande e. o. adjunkterna. Departementschefen föreslår sålunda, att universitetsbibliotekens amanuenser placeras i Eo 18. Då vi anse det vara av stor vikt att ifrågavarande befattningshavare nu omsider erhålla ställning som e. o. tjänstemän, föreslå vi på denna punkt icke någon ändring i Kungl. Maj:ts förslag. Denna löneplacering torde dock böra betraktas som ett provisorium, intill dess att frågan om tjänstemännens vid de lärda verken löneplacering efter ny utredning kan lösas.

Under återopandande av vad ovan anförts få vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t hemställa om förnyad utredning rörande löneplaceringen för de vetenskapligt utbildade tjänstemännen (ordinarie och extra ordinarie) vid statens arkiv, bibliotek och museer.

Stockholm den 24 januari 1942.

Kerstin Hesselgren.

Harald Hallén.

Elis Håstad.
